

ทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
**Soft Skills of School Administrators Affecting the Effectiveness of Schools
Administration Under the office of the Primary Educational Service Area,
Khon Kaen Area 5**

ชนิษฐา ศุภชารี^{1*}

¹วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Khanittha Supacharee^{1*}

¹College of Asian Scholars, Khonkhaen, Thailand

✉: nongtong10.ip8@gmail.com

(*Author Corresponding Email)

Received: 13 May 2025; Revised: 02 June 2025; Accepted: 27 June 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 4) ศึกษาทักษะอารมณ์และสังคมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (ค่าความเชื่อมั่น 0.988) สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1.ระดับทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านจริยธรรมในการทำงานและความเป็นมืออาชีพ รองลงมาคือ ด้านการสร้างความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ 2.ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 3. ทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความฉลาดทางอารมณ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเองกับประสิทธิผลของสถานศึกษา และด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ตามลำดับ 4.ทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้แก่ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ด้าน

การคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรม และด้านการสร้างความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้ร้อยละ 34.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ทักษะอารมณ์, ทักษะสังคม, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to study were 1) to study the level of emotional and social skills of school administrators. 2) to study the effectiveness level of educational institutions. 3) to study the relationship of emotional and social skills of school administrators related to the effectiveness of schools and 4) to study the emotional and social skills of school administrators that affect the effectiveness of schools. The sample group used in this research consisted of 341 school administrators and teachers, which were determined by the sample size from the Krejcie and Morgan table and stratified random sampling according to school size. Five-rating scale questionnaire was use as instruments; the reliability of the entire questionnaire was 0.988. Data was analyze using ready-to-use computer program to search for frequency, percentage, means, standard deviation, correlation Pearson product moment coefficient and stepwise multiple regression analysis. The research found that: 1. Overview level of the emotional and social skills of school administrators was at a high level. The highest mean score was ethics skill of performance and professionalism followed by building cooperation and teamwork skills and the lowest mean score was analytical thinking and systematic problem-solving skill. 2. Overview level of the effectiveness of educational institutions has a high level. The highest mean score was the Community participation followed by the environment that is conducive to learning, the desired characteristics of learners and the lowest mean score was student academic achievement. 3. The emotional and social skills of school administrators and the effectiveness of schools, overall have a positive relationship at a moderate level with statistical significance at the .01 level. 4. The emotional and social skills of school administrators and the effectiveness of schools consisted of the emotional intelligence, the learning and self-development, the creative thinking and innovative thinking and the building cooperation and teamwork affect and predict the effectiveness of educational institutions under the Office of the Primary Education Service Area, Khon Kaen Area 5 with the percentage of 34.7 and it was statistically significant at 0.01

Keywords: School Administrators, Social Skills, Soft Skills, Emotional Intelligence

1. บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเผชิญกับสภาวะความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ หรือที่เรียกว่า "VUCA World" ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการศึกษาทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย สถานศึกษาในฐานะหน่วยงานหลักทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จำเป็นต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งความสำเร็จของการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว

นั้น ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ "คุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา" เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้นำองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการ ตัดสินใจ และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม ในอดีตการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามักมุ่งเน้นไปที่ทักษะด้านความรู้และความสามารถเชิงเทคนิค (Hard Skills) เช่น การบริหารงบประมาณ การวางแผนกลยุทธ์ การบริหารงานวิชาการ และกฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นแต่ไม่เพียงพออีกต่อไปสำหรับการบริหารงานในบริบทปัจจุบันที่มีความซับซ้อนทางสังคมและอารมณ์สูง งานวิจัยและแนวคิดทางการบริหารสมัยใหม่ต่างยอมรับว่า ปัจจัยที่ชี้ขาดความสำเร็จของผู้นำที่แท้จริงคือ "ทักษะอารมณ์และสังคม" (Social and Emotional Skills) หรือที่เรียกว่า Soft Skills ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดการตนเอง การเข้าใจผู้อื่น และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี (Goleman, 1998; พิเชษฐ์ วงศ์ประเทศ, 2564)

ปัญหาที่พบในการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากการขาดความรู้ทางวิชาการของผู้บริหาร แต่เกิดจากการขาดทักษะในการบริหารคนและการบริหารอารมณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนมากมีความรู้ความสามารถสูงแต่ไม่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้เนื่องจากขาดความตระหนักรู้ในตนเอง ขาดการควบคุมอารมณ์เมื่อเผชิญกับภาวะวิกฤต หรือขาดทักษะในการสื่อสารและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การขาดทักษะเหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในองค์กร บรรยากาศการทำงานที่ตึงเครียด ครูและบุคลากรขาดขวัญและกำลังใจ ซึ่งท้ายที่สุดจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หรือกล่าวได้ว่าส่งผลต่อ "ประสิทธิผลของสถานศึกษา" โดยตรง

แนวคิดเรื่องทักษะอารมณ์และสังคม ตามแนวทางขององค์กร CASEL (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning) ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้นำทางการศึกษา โดยประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารรู้เท่าทันอารมณ์และจุดแข็งจุดอ่อนของตน 2) การจัดการตนเอง (Self-management) คือความสามารถในการควบคุมอารมณ์และปรับตัวต่อสถานการณ์ที่กดดัน 3) การตระหนักรู้สังคม (Social awareness) หรือความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจมุมมองของผู้อื่นและบริบทองค์กร 4) ทักษะความสัมพันธ์ (Relationship skills) ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างทีมงาน การสื่อสาร และการแก้ปัญหความขัดแย้ง และ 5) การตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ (Responsible decision-making) ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อส่วนรวมและจริยธรรม (CASEL, 2020; Weissberg et al., 2015) ทักษะเหล่านี้เปรียบเสมือนทุนทางสังคมและอารมณ์ ที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาผ่านความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย ไม่ใช่ด้วยการใช้อำนาจสั่งการเพียงอย่างเดียว

ประสิทธิผลของสถานศึกษา เป็นเป้าหมายสูงสุดของการบริหารการศึกษา ซึ่งไม่ได้หมายความว่าเพียงแค่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความสามารถของสถานศึกษาในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม การสร้างความพึงพอใจให้กับบุคลากรและชุมชน และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในองค์กร (Hoy & Miskel, 2013) สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลสูงมักมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่เกื้อกูล มีความฉลาดทางอารมณ์ และสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งได้ หากผู้บริหารขาดทักษะ

อารมณ์และสังคม ย่อมยากที่จะสร้างความร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนสูง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีภารกิจในการกำกับ ดูแล และส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 253 โรงเรียน ซึ่งครอบคลุมพื้นที่หลายอำเภอและมีความหลากหลายของขนาดสถานศึกษา ทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5, 2567) จากการสังเกตและศึกษาสภาพปัญหาในพื้นที่ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งภาระงานที่เพิ่มขึ้นจากการปฏิรูปการศึกษา ความคาดหวังจากผู้ปกครองและชุมชนที่สูงขึ้น รวมถึงปัญหาทางสังคมที่แทรกซึมเข้ามาในโรงเรียน สถานะกดดันเหล่านี้เรียกร้องให้ผู้บริหารต้องใช้ทักษะอารมณ์และสังคมในระดับสูงเพื่อประคับประคองสถานการณ์ และนำพาองค์กรไปข้างหน้า ที่ผ่านมายังขาดการศึกษาที่ชัดเจนว่า ทักษะอารมณ์และสังคมด้านใดบ้างของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 อย่างแท้จริง แม้จะมีงานวิจัยในต่างประเทศหรือในบริบทอื่นที่ระบุถึงความสัมพันธ์ดังกล่าว แต่บริบททางวัฒนธรรมและสังคมที่แตกต่างกันอาจส่งผลให้ระดับความสำคัญของทักษะแต่ละด้านแตกต่างกันไป เช่น ในบริบทสังคมไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทักษะด้านความสัมพันธ์และการตระหนักรู้สังคมอาจมีความสำคัญเป็นพิเศษต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นหนึ่งในตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของสถานศึกษา นอกจากนี้ ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด ยังมักเน้นการอบรมเชิงนโยบายและวิชาการเป็นหลัก การส่งเสริมทักษะด้านอารมณ์และสังคมยังไม่ถูกกำหนดเป็นวาระสำคัญอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งที่ทักษะเหล่านี้เป็นรากฐานของการบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป การขาดข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับระดับทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารในปัจจุบัน และความสัมพันธ์ของทักษะเหล่านี้ต่อความสำเร็จของโรงเรียน ทำให้ขาดทิศทางในการพัฒนาผู้บริหารที่ตรงจุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษาที่มีความสนใจในการพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง ทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อศึกษาระดับทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน และวิเคราะห์ว่าองค์ประกอบใดของทักษะดังกล่าวที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิผลของสถานศึกษามากที่สุด

ผลการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการสำรวจและพัฒนาตนเอง ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ในการนำไปใช้วางแผนกำหนดนโยบายและหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับสมรรถนะของผู้บริหารให้มีความพร้อมทั้ง "ความเก่งงาน" และ "ความเก่งคน" ซึ่งจะเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาและนำพาสถานศึกษาให้บรรลุประสิทธิผลตามเป้าหมายอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
4. เพื่อศึกษาทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 รวมจำนวน 341 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จากตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) มีข้อความเกี่ยวกับ ตำแหน่งปัจจุบัน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ดังนี้

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อขอความอนุเคราะห์โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

3.3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ทางอีเมล และผ่านผู้ประสานงาน รวมจำนวน 340 ฉบับ พร้อมทั้งนัดหมายเวลาและสถานที่ขอรับแบบสอบถามคืน

3.3.3 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ด้วยสถิติเชิงบรรยายเพื่อบรรยายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

3.4.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistic Analysis) เพื่อบรรยายคุณลักษณะของประชากรและตัวแปรที่วิจัย โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหาร โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

3.4.2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และแบบพหุคูณ (Multiple correlation) พร้อมทั้งตรวจสอบตัวแปรต้นทุกตัว หรือการทดสอบ Multicollinearity ของตัวแปรต้น

3.4.2.2 การวิเคราะห์ทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Procedure)

3.4.3 การแปลผลข้อมูล

3.4.3.1 การแปลผลค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนระดับทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสอบถาม ดังนี้ (จตุภูมิ เขตจัตุรัส, 2555)

4.51 - 5.00 หมายถึง ผู้บริหารมีทักษะอารมณ์และสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง ผู้บริหารมีทักษะอารมณ์และสังคม อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง ผู้บริหารมีทักษะอารมณ์และสังคม อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง ผู้บริหารมีทักษะอารมณ์และสังคม อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง ผู้บริหารมีทักษะอารมณ์และสังคม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4.3.2 การแปลผลค่าเฉลี่ย (Mean) คะแนนระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสอบถาม ดังนี้ (จตุภูมิ เขตจัตุรัส, 2555)

4.51 – 5.00 หมายถึง ประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง ประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง ประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4.3.3 การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (Pearson's 1978, อ้างถึงใน ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แปลผล

0.80 – 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงมากที่สุด (very high)

0.60 – 0.79 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงมาก (high)

0.40 – 0.59 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง (moderate)

0.20 – 0.39 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันน้อย (low)

0.00 – 0.19 หมายถึง มีความสัมพันธ์น้อยมาก (very weak)

3.4.3.4 การแปลผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ดังนี้ สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Coefficient of determinant) เป็นดัชนีที่บอกถึงร้อยละของการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตาม ที่มีผลมาจากตัวแปรอิสระทุกตัว เช่น $R^2 = .927$ หมายความว่า ตัวแปรอิสระ สามารถอธิบายความผันแปร (หรือการเปลี่ยนแปลง) ของตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 92.7

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อ วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหาร 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลของ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษา 4) ศึกษาทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ

4.1 ผลการศึกษาระดับทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจริยธรรมในการทำงานและความเป็นมืออาชีพ ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างความรู้ร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.25$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.85$)

4.2 ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

โดยรวมพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.28$) และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.98$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ($\bar{X} = 2.36$)

4.3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผลการศึกษา พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรขององค์ประกอบทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ทั้ง 9 องค์ประกอบ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xyt} = 0.440$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในแต่ละองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบด้านความฉลาดทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสูงที่สุด ($r = 0.440$) รองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ($r = 0.402$) และด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรม ($r = 0.306$) ตามลำดับ

4.4 ผลการศึกษาทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผลการศึกษาการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายประสิทธิภาพของสถานศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบด้านความฉลาดทางอารมณ์ องค์ประกอบด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง องค์ประกอบด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรม และองค์ประกอบด้านด้านการสร้างความรู้ร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ซึ่งทั้ง 4 องค์ประกอบ สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 34.7 ($R^2 = .347$) โดยองค์ประกอบด้านความฉลาดทางอารมณ์ เป็นตัวแปรแรกที่เข้าสมการถดถอย มีอำนาจในการพยากรณ์ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ร้อยละ 19.40 เมื่อตัวแปรองค์ประกอบด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เข้าสมการถดถอยทำให้มีอำนาจในการพยากรณ์ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 26.70 ต่อมาเพิ่มองค์ประกอบด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรมปัจจัยด้านการพัฒนาองค์กรสู่การสร้างนวัตกรรม เข้าสมการถดถอยทำให้มีอำนาจพยากรณ์ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30.90 และเมื่อเพิ่มองค์ประกอบด้านการสร้างความรู้ร่วมมือและการทำงานเป็นทีม เข้าสมการถดถอยก็ทำให้มีอำนาจในการพยากรณ์ประสิทธิภาพของสถานศึกษา เพิ่มขึ้นอีกเป็นร้อยละ 34.70

5. อภิปรายผล

5.1 ทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผลการวิจัยพบว่า ระดับทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$) และทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจริยธรรมในการทำงานและความเป็นมืออาชีพ ($\bar{X}=4.34$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีนโยบายให้ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน ให้มีความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อประโยชน์สุขของตนเอง โรงเรียน และสังคม ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความเชี่ยวชาญในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับมาตรฐานและสมรรถนะที่คาดหวังจากผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งกำหนดให้ผู้บริหารต้องมีสมรรถนะหลัก (Core Competencies) และสมรรถนะประจำสายงานที่ครอบคลุมทักษะด้านการบริหารคนและบริหารตนเอง สอดคล้องกับ เอกชัย เคนท้าว (2566) ศึกษาวิจัย เรื่องทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหาร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านจริยธรรมในการทำงานและความเป็นมืออาชีพ สอดคล้องกับ Muchanje (2020) ได้ศึกษาผลของการฝึกทักษะทางอารมณ์ในการปฏิบัติงานของอาจารย์ใหญ่ ระดับมัธยมศึกษาในเคนยา พบว่า ผู้บริหารควรมีทักษะ Soft Skills ในระดับสูง และทักษะ Soft Skills เป็นส่วนประกอบสำคัญในการปฏิบัติงานหลัก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน และ Ghanem และ Abu Awwad (2019) ก็ได้ทำการวิจัยเรื่องการฝึกระดับทักษะความเป็นผู้นำของผู้บริหารจากทัศนคติของครูโรงเรียน UNRWA ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านทักษะการบริหารและเทคนิค คิดเป็นร้อยละ 77 ทักษะส่วนบุคคลและทักษะทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 67 ดังนั้นการที่ผู้บริหารมีทักษะอารมณ์และสังคมในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารในกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะและพฤติกรรมเชิงบวกที่บูรณาการทักษะด้านอารมณ์และสังคมเข้ากับการบริหารงาน เพื่อนำพาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ โดยมีหัวใจสำคัญคือความสามารถในการ "รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น และรับผิดชอบต่อส่วนรวม" (พิเชษฐ์ วงศ์ประเทศ, 2564) ประเด็นที่น่าสนใจคือ แม้ภาพรวมจะอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้าน "จริยธรรมในการทำงานและความเป็นมืออาชีพ" มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานและสำคัญที่สุดของวิชาชีพผู้บริหาร ในขณะที่ด้าน "การคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ" มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (แม้จะยังอยู่ในระดับมาก) ซึ่งอาจสะท้อนว่า ท่ามกลางความซับซ้อนของปัญหาในปัจจุบัน ทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงระบบยังคงเป็นทักษะที่ท้าทายและต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5.2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$) การที่

ประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาในสังกัด สพป. ขอนแก่น เขต 5 สามารถดำเนินการบริหารจัดการได้บรรลุเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษานำทักษะด้านต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ เห็นความสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิผล ร่วมมือกันในการพัฒนาผู้เรียน มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งมีบรรยากาศภายในองค์กรที่ดี ดังนั้นจึงทำให้ประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับปัทมา เนตรทอง (2563) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนในอำเภอยะบوري สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า การบริหารสถานศึกษาในอำเภอยะบوري สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ภาคิน รูปเหมาะ (2565) ทำการวิจัย เรื่องประสิทธิผลของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารามราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก และเสนอแนวทางการยกระดับประสิทธิผลของโรงเรียน ไว้ 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ควรจัดกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่เหมาะสมและต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ควรมีการกำหนดนโยบาย โครงการยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลเพื่อนำไปพัฒนาต่อไป และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองในการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี และมีโอกาสแสดงความสามารถที่ตนเอง ภาควุมใจ และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนผู้บริหารและครูทุกคน ต้องร่วมกันวางแผน ปรีกษาหารือกันเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำ มีความยุติธรรม รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน และผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคลากร มีทักษะในการสื่อสาร การรับรู้ปัญหาร่วมกัน และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถสอดคล้องกับ Mott (1972) ที่สรุปว่าประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาในโรงเรียน

ข้อค้นพบที่สำคัญคือ เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด การค้นพบนี้ชี้ให้เห็นถึงช่องว่างที่สำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา โรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง (สพป.ขอนแก่น เขต 5) อาจมีความสามารถสูงในการบริหารจัดการปัจจัยนำเข้า (Inputs) และกระบวนการ (Process) ซึ่งเป็นสิ่งที่ควบคุมได้ง่ายกว่า เช่น การพัฒนาครู การบริหารจัดการ หรือการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ในทางกลับกัน คุณภาพนักเรียน คือ ผลลัพธ์ (Outcomes) และเป้าหมายสูงสุด แต่กลับเป็นด้านที่โรงเรียนอาจยังผลักดันได้ไม่เต็มศักยภาพ สะท้อนถึงช่องว่างที่สำคัญในระบบการบริหาร องค์ประกอบด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาจเป็นตัวแปรที่

ซับซ้อนและได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกสถานศึกษาที่ผู้บริหารควบคุมได้ยาก อาทิเช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับปัจจัยภูมิหลังของนักเรียน โดยเฉพาะสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เป็นต้น ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ยังคงเป็นด้านที่มีโอกาสในการพัฒนาได้มากที่สุด ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ทั่วไปในการจัดการศึกษาที่มักเน้นกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความฉลาดทางอารมณ์ กับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษา มีการสร้างบรรยากาศและความผูกพันที่ดีในองค์กร ผู้บริหารที่มีทักษะทางอารมณ์และสังคม จะสามารถควบคุมอารมณ์ท่ามกลางความกดดันได้ดี ไม่ใช้อารมณ์กับลูกน้อง ทำให้ครูและบุคลากรรู้สึกปลอดภัยทางจิตใจ เมื่อครูมีความสุข มีขวัญและกำลังใจดี ก็จะทุ่มเทให้กับการสอนและการดูแลนักเรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน รวมทั้งการบริหารโรงเรียนต้องอาศัยความร่วมมือ หากผู้บริหารสื่อสารดี จะลดความขัดแย้งในโรงเรียนได้ ทำให้การขับเคลื่อนนโยบายวิชาการหรืองานบริหารทั่วไปเป็นไปอย่างราบรื่น ผลักดันกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ วรรณภา ไทยประยูร (2564) ทำการวิจัย เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ตัวแปรที่มีอำนาจในการพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการสร้างบารมี ด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีอำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 87.60 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ เท่ากับ 0.207 สอดคล้องกับ พัฒน์สสา แก้วคำไสย์ (2566) ศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การสนับสนุนและร่วมมือของชุมชน การมีส่วนร่วมในการบริหารของผู้ได้บังคับบัญชาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสร้างกลไกการมีส่วนร่วม การสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม การมีธรรมาภิบาลในการบริหาร และการสร้างแรงจูงใจ 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ 1) การมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์หรือบารมี 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) องค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพแวดล้อมเป็นระเบียบและปลอดภัย พันธกิจของโรงเรียนมีความชัดเจน มีภาวะผู้นำทางการสอน มีบรรยากาศของความคาดหวังสูง ทุ่มเทเวลาในการทำงาน มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ปกครองมีความ

สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 4) โมเดลสมการโครงสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ทั้งนี้เป็นที่น่าสนใจว่าทักษะที่ถูกมองว่าเป็นทักษะหลักของผู้บริหาร คือ ด้านภาวะผู้นำ กลับพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นผลมาจากภาวะผู้นำ เป็นแนวคิดที่กว้างและเป็นนามธรรม ในขณะที่องค์ประกอบอื่น ๆ ที่กำหนดเป็นตัววัดในครั้งนี้ เป็น พฤติกรรมเฉพาะ หรือเป็นองค์ประกอบย่อยของภาวะผู้นำอยู่แล้ว ประสิทธิภาพของสถานศึกษาไม่ได้สัมพันธ์กับแนวคิดกว้างๆ ของภาวะผู้นำ แต่สัมพันธ์กับการกระทำที่จับต้องได้ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรม ด้านการสร้างความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ล้วนเป็นทักษะที่แสดงออกของผู้นำที่มีประสิทธิภาพทั้งสิ้น การที่ด้านภาวะผู้นำ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจแปลได้ว่าพลังทางสถิติ (Variance) ของภาวะผู้นำ ได้ถูกอธิบายโดยตัวแปรอื่นไปเกือบหมดแล้ว ไม่ได้หมายความว่าภาวะผู้นำไม่สำคัญ ภาวะผู้นำ ไม่ใช่ทักษะเดี่ยว แต่เป็นผลรวมของทักษะย่อยอื่น ๆ

5.4 ทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพการทำนายประสิทธิภาพของสถานศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบด้านความฉลาดทางอารมณ์ องค์ประกอบด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง องค์ประกอบด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรม และองค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม มีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 34.7 เมื่อนำเข้าสมการถดถอยแล้วจะได้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา ที่มีค่ามากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านด้านความฉลาดทางอารมณ์ ($\beta = 0.311$) รองลงมา คือ องค์ประกอบด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ($\beta = 0.237$) องค์ประกอบด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรม ($\beta = 0.206$) และองค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ($\beta = 0.197$) ตามลำดับ สอดคล้องกับ ญัตติสม (2565) ทำการวิจัย เรื่องปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านภาวะผู้นำ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร และด้านโครงสร้างขององค์กร มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 82.10 สอดคล้องกับ วรณภา ไทยประยูร (2564) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี พบว่า ตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยรวมได้ดีมี 3 ด้านคือ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการมีปารมี และด้านความคิดสร้างสรรค์ สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 87.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้เป็นที่น่าสนใจว่าทักษะที่ถูกมองว่าเป็นทักษะหลักของผู้บริหาร เช่น ด้านภาวะผู้นำ หรือด้านการสื่อสาร ไม่ปรากฏในสมการพยากรณ์ อาจอธิบายได้ว่าทักษะเหล่านั้นอาจถูกสะท้อนหรือรวมอยู่ใน

องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ที่พยากรณ์ได้อยู่แล้ว กล่าวคือความฉลาดทางอารมณ์ และการสร้างความร่วมมือ อาจเป็นหัวใจสำคัญของการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในบริบทจริงนั่นเอง

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 จากการวิจัยพบว่า ทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ควรมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาทักษะหรือสมรรถนะ ด้านการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา

6.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น

เชิงนโยบาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ควรให้ความสำคัญด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยมีนโยบายเกี่ยวกับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหรือสัมมนาให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และมีการกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน เพื่อจะได้นำความรู้มาพัฒนา นักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นตามเป้าหมาย

เชิงปฏิบัติ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยมีการจัดอบรมเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการใช้สื่อที่น่าสนใจในการเรียนการสอน และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวิชาการที่นอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้น มีพัฒนาการทางด้านการเรียนรู้ สามารถคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถไปสอบเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาอื่นได้ นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมการแข่งขันทางวิชาการ เพื่อให้นักเรียนมีผลงานเป็นที่ยอมรับและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนมากขึ้น

6.1.3 จากการศึกษาพบว่า ทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา มีอำนาจการพยากรณ์สูงที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ควรนำผลการศึกษานี้ไปกำหนดเป็น นโยบายเชิงรุก ในการบริหารงานบุคคล ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยเน้น “Soft Skills นำ Hard Skills” อาทิเช่น

- จัดฝึกอบรมหลักสูตร Executive EQ ที่เข้มข้นเรื่องการเรียนรู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) โดยเฉพาะ

- ฝึกทักษะการฟังเชิงลึก (Deep Listening) เพื่อให้ผู้บริหารสามารถรับฟังปัญหาของครูและชุมชน โดยไม่ด่วนตัดสิน ซึ่งเป็นหัวใจของความฉลาดทางอารมณ์

- การโค้ชชิ่ง (Coaching) จัดให้มีระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) โดยนำผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลการประเมินประสิทธิผลสูงและมี EQ ดี มาเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้บริหารบรรจุใหม่

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยตัวแปรคั่นกลาง เช่น ทักษะอารมณ์และสังคมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์กร (School Climate) หรือ ขวัญกำลังใจครู (Teacher Morale) ก่อน แล้วจึงวิจัยเหล่านี้จึงค่อยส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

6.2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) หรือการสัมภาษณ์เชิงลึก ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลสูงและต่ำ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานจริงของผู้บริหาร ว่าพวกเขาใช้ความฉลาดทางอารมณ์ หรือ การทำงานเป็นทีม ในบริบทจริงอย่างไร จึงส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียน

6.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ และด้านการสื่อสาร ไม่ปรากฏในสมการพยากรณ์ อาจเป็นไปได้ว่าเครื่องมือวัดทักษะทั้งสองด้านยังไม่ครอบคลุมหรือทักษะทั้งสองอาจถูก "กลืน" หรือสะท้อนอยู่ในตัวแปรอื่น (เช่น ความฉลาดทางอารมณ์) ไปแล้ว

เอกสารอ้างอิง

- จตุภูมิ เขตจัตุรัส. (2555). *การวิจัยทางการศึกษา: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 12). ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โพรเกรสซิฟ.
- ณัฐธินา ภูติสม. (2565). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- ปัทมา เนตรทอง. (2563). *ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนในอำเภอเวียงชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3*. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 7(2).
- พัฒนัสสา แก้วคำไสย์. (2567). *การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. *Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities, and Arts)*, 44(1), 95–110.
<https://doi.org/10.14456/sujthai.2024.8>
- พิเชษฐ์ วงศ์ประเทศ. (2564). *การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางอารมณ์และสังคมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].

- ภาคิน รูปเหมาะ. (2565). *ประสิทธิผลของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- วรรณภา ไทยประยูร. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- เอกชัย เคนท้าว. (2566). *ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].
- CASEL. (2020). *The benefits of school-based social and emotional learning programs: Highlights from a major new report*. <https://casel.org/the-benefits-of-school-based-social-and-emotional-learning-programs/>
- Ghanem, B. O., & Abu Awwad, F. M. (2019). The degree of principals' practice of leadership skills from the perspective of UNRWA school teachers. *International Education Studies*, 12(7), 106–118. <https://doi.org/10.5539/ies.v12n7p106>
- Goleman, D. (1998). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. Bantam Books.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2013). *Educational administration: Theory, research, and practice* (9th ed.). McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Mott, P. E. (1972). *The characteristics of effective organizations*. Harper & Row.
- Muchanje, P. N. (2020). Effect of soft skills training in secondary school principal's performance in Kenya. In *Universities, entrepreneurship and enterprise development in Africa: Conference proceedings 2020* (pp. 166–175). Bonn-Rhein-Sieg University of Applied Sciences. https://doi.org/10.18418/978-3-96043-083-4_166
- Weissberg, R. P., Durlak, J. A., Domitrovich, C. E., & Gullotta, T. P. (2015). Social and emotional learning: Past, present, and future. In J. A. Durlak, C. E. Domitrovich, R. P. Weissberg, &

T. P. Gullotta (Eds.), *Handbook of social and emotional learning: Research and practice* (pp. 3–19). Guilford Press.